

# HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre		2 frt.

Felelős szerkesztő:

**Dr. BUZA SÁNDOR.**

A lap kiadója:

**A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”**

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)  
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

**A lap megjelenik minden kedden.**

## Börtön és hivatalvesztés.

A szabadelvű kormányának egyház- és szabadságüldöző politikája immárodáig fejlődött, hogy a kath. papra börtön és hivatalvesztés várakozik, ha lelkiismeretét és a magyar nemzetet civilizáló kath. egyháznak dogmait követi s papi legszentebb kötelességeit hiven teljesíti.

Most már a Csáky-féle törvénnyel rendeletnél fogva a keresztelésért és az anyakönyvi kivonatnak a ref. paphoz való lelkiismeretszerinti át nem küldéséért nem csak pénz bűrságra ítélik az ugysis legnagyobb részt sanyaruan ellátott kath. lelkészeket, hanem most börtönre is vetik és hivatalvesztésre ítélik.

A győri kir. ítélő tábla ugyanis a napokban Molnár János komáromi plebánost, a kit már eddig is apródonként több mint 1000 frt bírságra ítélték el az Isten parancsa szerinti keresztelésért, a napokban egy havi börtönnel s hivatalvesztéssel büntette, mint valamely legközönségesebb gonosztevőt.

És minő alapon történt ez az egész országot felháborító ítélet?

## TÁRCZA.

### Szent Erzsébet százada.

A magyar szentek között alig van, kinek tisztelete honunk határain túl is oly kiterjedt és népszerű lenne, mint a 13. század elejét életének megragadó fényes példájával bevilágító árpád-házi Szent Erzsébet, kinek megdicsőülése évforduló napját nov. 19-én, múlt szombaton ünnepelte meg a keresztény világ.

Alig avattatott szentté, mi halála után már a 4. évben, atyjának II. Endre magyar királynak még életében történt, tisztelete példátlan gyorsan és ünneplések közt terjedt el a földön. II. Frigyes német császár teszi legelőször a dicsőült sz. tetemének fejére a koronát, hogy — mint mondá — „miután életében nem koronázhatta meg császárnéjával, megkoronázza most, mint az Isten országában uralkodó halhatatlan királynőt.” Számptalan templomok, kápolnák, kórházak s különféle intézetek emelkednek gyorsan tiszteletére. Ezer meg ezer képe készül, Dürer Albert esetje legszebb művei, szobrokban örökíti meg a művészet nemes alak-

Egy vallásüldöző rendelet alapján, melyet az ország legkiválóbb jogásza törvénytelennek jelentettek ki.

És minő körülmények között történik e mélyen lealázó eljárás a tulnyomólag kath. Magyarországon?

Akkor, a midőn a kormány az országgyűlésen nyíltan beismeri, és kijelenti, hogy e rendelet végrehajtása a kath. papság lelkiismeretébe ütközik.

Ha ez nem nyílt és bevallott egyház- és lelkiismeret-üldözés, akkor már semmi sem lehet az.

És még ez a kormány meri magát szabadelvűnek nevezni!

És még ez a kormány meri az állami tekintély védőjének feltolni magát!

Ha még ily vérlázító eljárások és nyílt üldözések után sem nyílnak föl a katolikusok szeméi, — akkor ugyan mire várunk még, hogy belássuk a végzetes lejtőt, a melyre a jelenleg uralkodó politikai áramlat hazánkat végtelen könnyelműséggel és rövidlátással belesodorni akarja?

Azt hiszik talán, hogy a kath. papot börtönnel meg lehet félemlíteni, hogy egyházát elárulja, lelkiismeretét megtagadja, kötelességeiről megfeledkezzék?

ját, emlékpénzek veretnek képére s millió és millió nő viseli szent nevét, az ő dicsőségét hirdeti és emlékét őrzi mai napig a szerény Elisabeth Blümchen.

Tisztelete nem hanyatlik, hanem növekszik az idővel s kiveszi ebben minden nemzet a maga nemes részét. A ragyogó tollu tudós Montalembert, francia gróf, éven át utazgat, kutat, tanulmányoz s felkeresi az emlékére szolgáló legkisebb adatot, hogy megalkossa ércszobornál is maradandóbb becsű nagyszerű művét a „Magyar Szent Erzsébet életé”-t.

A német kormány az utóbbi időkben, bár népe s uralkodója messze eltért a nagy szentnek hitétől, nemes büszkeségének tartja, hogy régi fényébe állítsa vissza a marburgi nagyszerű templomot, hol a szent dicső ereklyéi nyugosznak, s restauráltassa a művészi festményeket s minden kis emléket, mely reá vonatkozik; sőt az ágostai vallást követők ünnepélyes urvacora-osztáskor még ma is azt a szönyeget használják, melyet az ő szent ujjai szőttek.

Magyar Szent Erzsébet valóban meg is érdemelte e korunkba is átnyúló, nem hanyatló általános tiszteletet.

Bámulatra méltó hősi példányképe ő a legmagasztosabb női erényeknek: a hitvesi hűség és önfeláldozó szeretetnek, — a szen-

Akkor nagyon keveset okultak a történelemből és nagyon hamar meg fogják látni, hogy a ki szelet vetett, vihart arat. Mert van még annyi erő a magyarországi katolicizmusban, hogy vetőt kiáltson a szabadkőművességgel és protetantizmussal szövetségben hazug liberalizmusnak az egyház és lelkiismeret szabadságát lábbal tipró merényletei ellen.

A győri kir. tábla ítélete egy vészharang kongásával zúg végig, e hazában a katolikusok fülébe, hogy ébredjenek tette, cselekvésre, mert veszélyben a hit, a lelkiismeret-szabadság.

Csak nyiljék meg hát az a börtön, csörrenjenek meg a bilincsek, ha van bátorságuk megnyitni azt a lelkiismeret leigázónak.

Nem félünk tőle, mert a börtön sötétjében a közelgő szabadság és diadal fényes napsugára aranyozza meg a lánczravert katolicizmus szenvedő tagjait.

## Színházunk.

Mire e sorok napvilágot látnak, színházunkban már folynak az előadások.

Büszke lehet városunk, hogy a szín-

vedések özönében az angyali türelemnek, a jótékonyságban kifogyhatatlan gyöngéd, irgalmas szívnek, — a gyermekeiért élni-halni kész anyai szeretetnek, a háziasság, egyszerűség, fáradhatatlan munkásság ritka erényeinek a királyi fény között és származás daczára, — mindenek fölött pedig az egész lelkét magával ragadó hitbuzgóságnak és Isten-szeretetnek, melyből életét bearanyozó minden más erényei fakadtak.

Ily fényes, nagyszerű példányképekben mutatkozik leginkább, mivé képes alakítani a ker. kath. vallás az emberi gyarló természetet, ha annak elvei és eszközei valamely lélekben teljes uralomra jutnak.

Óh, nem a „fanatizmus öntudatlansága”, nem „viziok álomlátásai” juttatták a kath. egyház nagy szentjeit gloriára, hanem az a nagyon is öntudatos, bámulatra méltó tökély, mely életök minden tetteiből elsugárzik s dicsőfényével övezi életét s ha öntudatlanságról lehet szó mégis, annak csak annyi része van benne, hogy erről a tökélyről nagy alázatosságunkban csak ők nem tudtak semmit, míg a tökéletlen önkészítette hű koronával hordja büszkén magasban a fejét.

De más korszak volt is az a sötét XIII. század, szenteket termő század, melynek fénye a jelenbe is ezer sugárral átragyog.

művészetnek ily diszes csarnokot épített. S meghozta azt az áldozatot, mit bizony e küzdelmes világban csak nagyon kevés város hozhat meg.

A szatmári polgárság dicsérendő megnyugvással kérte e szép és magasztos czéla hivatott intézmény létesítését s bár vállaira sulyosan nehezdednek a közterhek, nem zárkóztak el attól a gondolattól, hogy Szatmárt, a kulturában e vidéken vezérszerepre hivatott várost — ez méltán megillette.

Épen az áldozatok nagysága, a magasztos czél, mely édes mindnyájunkat vezetett és megnyugtatótt annak megtevésében, szigoruan követeli, hogy ennek a csarnoknak ajtai csak is olyan színészetnek nyíljanak meg, melyről lelkiismeretesen elmondhatjuk, hogy művészet, hogy annak valóban nemesítő hatása van.

Azt akarjuk, hogy e színház valóban oly csarnok legyen, melyben e város lakosságának izlése folyton művelődjék, lelke emelődjék, érzelmei nemesedjenek és erkölcsi javuljanak.

Más szóval, hogy a színészet a szép, jó és igaznak, e három eszmének, mint valódi világtörvénynek valóításában találja meg rendeltetését.

Ezt hangoztattuk most egy éve is, midőn az színház ajtai először nyíltak meg színeink előtt.

Figyelemmel kísértük az első évadot s megvalljuk azon meggyőződést szereztük magunknak, hogy a mi közönségünkben még nem elég erős az érzék arra, hogy valamely darab tökélyeit felismerje s abban a szépet megtalálja. Inkább hajlik egy más irány felé, mely őt tévutra vezeti. Sokszor szépnek tartja azt, a mi valóban csak az érzékeket csiklandoztatja, a mi csupa hatás vadászó fogás, melyben a valódi izléssel bíró ember semmi szellemit nem talál.

A valóban művészi tökélyvel bíró darabok nem vonzottak s nem keltettek oly érdeket a közönségben, mint általában sok léha és semmi műbecsessel nem bíró tákolmányok. Több jeles társadalmi színmű előadásán sokszor üres volt a néző-tér, míg a

Sz. Erzsébet kora, a 13. század első fele a kath. társadalom történetének legfényesebb kora. Befolyása ekkor a világra, az emberi nemre a legkiterjedtebb, legtermékenyebb, legkézzelfoghatóbb volt. A hívők szeretete, önfeláldozása, a lángoló hitélet s népek megtérése s számos kimagasló szent jellemzi e századot.

Ekkor állott az egyház élén a főpapok legtökéletesebb eszménye, III. Incze pápa, a ki nemesak a lelkek üdvének kormányzásában, a kath. igazság föntartásában, hanem a ker. társadalom jó kormányzásában is kimagasló volt.

Ekkor látjuk az országok élén a koronás szentek egész sorát: egy sz. Lajost, sz. Ferdinándot, sz. Lászlót stb., oly királyokat, milyeneket a világ soha többé nem látott.

Ekkor ragadá meg habsburgi Rudolf az oltáron levő feszületet, mivel nem volt királyi pálcájája, s tartá magasra: „Ime az én királyi pálcám, nem kell nekem más!”

Montforti Simon, a ker. hős egy kétséges csata előtt ekkor kiáltott fel lángoló hittel: „Az egész egyház imádkozik értem, én nem veszthetek!”

Fülöp Auguszt, francia király a bouvinesi nagy győzelem előtt (1215.) ekkor lelkesíté igy katonáit: „Az egyház imádko-

„Fene leányok“ féle darabok zsuffolt házat eredményeztek.

A színészetnek nem ilyen czélt kell kultuvalnia. Mi nem ily eredményeket óhajtunk aratni.

Am, hogy az eredmény más legyen, az természetesen kettőtől függ.

A színigazgatótól és a közönségtől.

Ha a színigazgató hivatásának magaslatán áll, ha jól átérzi azt, hogy a színészetnek, mint alakító és szavaló művészetnek mi a czélja: ugy meg fogja választani a darabokat s nem engedi, hogy felülkerekedjék benne a kaszszadarabok iránt való hajlandóság.

De eme szép törekvésben kell, hogy a közönség legyen segítségére az igazgatónak. Különösen a szülők tehetnek sokat.

Csak oly műveknek előadásán jelenjenek meg a szülők felnőtt gyermekeikkel, melyekről jól tudják, hogy azok valóban az a estetikai élvezet forrásai lesznek.

A művelt közönség éreztesse a színigazgatóval, ha ily műdarabok előadását ritkítja. Éreztesse elmaradásával. De bátorítsa pártolásával, ha azokat szaporítja.

Valamely közönség izlésének legszigorubb bírálása lesz azon darabok sorozata, melyet végig hallgatott.

Szívünk mélyéből óhajtjuk, hogy ez a kritika a színi évad végén Szatmár város közönségének izlését a legjobb oldalról mutassa be. X.

### Mi a polgári házasság?

Ha az uralkodó szabadelvű pártnak valóban komoly szándéka a polgári házasságot behozni; ha az új kormány programjának valóban főpontját fogja képezni e terv keresztül vitele, akkor kétségtelen, hogy e javaslat sorsa fog dönteni nem csak a jelen kormány léte felett, de jellemző sarkpontja lesz a közeli idők ép ugy politikai, mint társadalmi mozgalmainak s kezdő pontja a mindenki által elítélt és követelményeiben kiszámíthatlan magyar kulturharcnak is a kath. egyházzal.

zik érettünk, én pedig harezolok ő érette, Frankhonért és értetek!”

Kasztíliai Blanka francia királyné a szüzesség áldozataként kimúlt VIII. Lajos után ekkor tette ama fönséges nyilatkozatot: „Inkább szeretném látni, hogy minden gyermekem meghaljon, mint sem halálos vétket kövessen el!”

Sz. Ferdinánd spanyol király, a ker. hős, ki annyit tett és fáradott Istenért és az egyházért, ekkor kiáltott fel mély alázatosságában könyvelt szemekkel halálos ágyán: „Oh Uram, irántami szeretetből annyit elviseltél és én szerencsétlen mit tettem irántad való szeretetből?”

Sz. Domokos, ki még legszükségesebb könyveit s mindenét eladta, hogy szegény embertársain segítsen, ekkor akará még önmagát is eladni, hogy az eretnekek közül egy fogoly lelket megmentesen! S sz. Raymond (Nonnatus) ekkor adja is el valóban magát egy rabszolga kiváltásaért.

Veronai Péter vértanu, az eretnekek által meggyilkoltatván, a sebeiből kiesorduló vérével ekkor irá a földre ama hitvallás első ígét, melynek igazságát élete árán hirdeté.

Sz. Bonaventura, a szerafi nagy tudós, midőn egy másik nagy tudós, sz. Tamás kérdező: „Mily könyvtárból meritené bámu-

Érdemes lesz tehát e kérdést lehetőleg minden oldalról megvilágítani, hogy mindenki előtt tisztán álljon, mi viszi harezba egymással hazánkknak legfőbb erőit, és a terv keresztülvitele megérdemli-e azt a nagy árt, a melybe előreláthatólag fog kerülni.

Jöjjünk mindennek előtt tisztába azzal, mi is tulajdonképen az a polgári házasság s miben különbözik a kath. egyház által meg-ingathatatlan dogmaként vallott házassági szentségtől.

A kath. egyháznak kezdettől fogva változhatlan tana, dogmája a házasságról a következők:

A házasság két különmemű ember szellemi és testi tökéletes egyesülése a család létesítése s ezzel az emberi nem fenntartása végett Istentől rendelve.

Ezért lényeges kelléke az *egység* (nem több nejlőség vagy több férjlőség) és a *felbonthatatlanság*.

Létre hozó oka és lényeges feltétele a szabad kölcsönös megegyezés a fentebbi meghatározott kellékekkel bíró házasságra s ebből folyó minden kötelesség teljesítésére és a házasság létrejön azonnal, amint a két fél ezt a kölcsönös megegyezést *kijelenti*, az egymásnak későbbi kijátszását kizáró formában tanuk előtt.

Ez a házasság lényege — az egyház tana által is elismerve és pusztán így fogva fel a házasságot, első tekintetre ugy látszik, mintha a vallásnak és egyháznak mi lényeges joga és szerepe sem lenne abban. És ez a felületes tekintet téveszt meg sokat, még a katolikus államjogászok közül is.

Hiszen ha a lényeg a két fél szabad beleegyezése, mi szükség van akkor még az egyház beleegyezésére is.

Ha a lényeges alak nem más, mint a két fél beleegyezésének kijelentése tanuk előtt, mi szükség van akkor hozzá még a papra? Ha ott van áldásával, jó, ha nincs, az mit sem változtat a dolgon, miként meglehet enni a husvétii pászkát is a pap áldása nélkül.

Ugy van. Nem tagadjuk. Sőt megerősítjük még magával az egyház tekintélyével is, a mely mindenütt, a hol a trienti

landó tudományát?“ ekkor mutatott hallgatva a sz. feszületre s ekkor mosogató rendházának edényeit, midőn a bibornok-kalapot hozták meg számára.

Aquinoi sz. Tamás bámulatos eszével és mélységes hitével ekkor halmozza fel a ker. tudomány kimeríthetetlen kincstárát s mondja az Üdvözítőnek, a ki kérdé tőle: Minő jutalmat kíván tőle: „Semmi mást, Uram, csak tenmagadat!”

Szent Domokos ekkor alapítja meg kitünő rendjét, az Isteni ige eme hatalmas tárogatóját, mely az emberi ész és szívet megragadva szerte üzi a tévelyt s új erkölcsöket lehel a földhöz tapadt emberiségbe. Az alapító halálakor már 417 rendház végzi az apostolkodás e magasztos művét.

Assisi sz. Ferencz ekkor tüzi ki az alázatosság, szerénység magasztos zászlóját, ekkor gyujtja meg a szeretet lángoló fátylóját, hogy a mit a Domonkos rendje a tudomány világával bevilágított, a szeretet égő tüzével melegítse át a világot. És a szent tűz lángot fog gyorsan. A nagy szent halála után 35 évvel már 20,000, egy százzal később már 150,000 sz. Ferenczrendi keblében ég és lángol s gyujtja szeretetre a sziveket.

decretum „Tametsi“ kihirdetve nem volt, Angliában, Svájcban, Dániában stb. még a híres grettnagreeni (Anglia) kovács előtt kötött házasságokat is érvényeseknek ismeri el csak ép úgy, mint a protestáns papok előtt, egyházi áldása nélkül kötött házasságokat.

Világosnak látszik tehát, hogy a házasság lényegéhez nem szükséges a kath. pap, az egyház; az pusztán a fentebbi szempontokból felületesen tekintve nem látszik egyébként, mint pusztán két fél szabad szerződésének, melynek feltételei a felektől függenek.

Csak hogy épen itt van ám a lényegbe vágó forduló pont.

A házasság nem lehet pusztán adásvévi szerződés, mely korlátlanul az ember akaratától függ, mert nem függ tőle a *cél*, melyre s házasság rendelve van, nem függenek tőle a *kötelességek*, melyek abból szükségképen következnek s mert a házasságban *önmagukat* adják át egymásnak s önmaguk felett, mint Istentől függő teremtmények föltétlenül nem rendelkezhetnek.

Isten állapította meg a *célt*, Isten tüzte ki a *kötelességeket*, a melyeket ember nem változtathat meg kénye-kedve szerint. Elhanyagolhatja azokat szabadakarátánál fogva, miként megzavartatik annyiszor ez oknál fogva a világnak — Isten által megszábotott erkölcsi rendje, de ott van ennek helyreállítása is az erkölcsi felelősségben, a retributióban.

Ha van egy tehenem, eladhatom azt és vehetek árán egy lovat, szabadon cselekszem, korlátlanul rendelkezhetem fölötte, mert enyém. De magamat nem adhatom el semmi féle *célra*, mert én nem vagyok a magamé. Miként nem én adtam magamnak a *létet*, nem én határozom meg magamnak a *célt*, nem én a *kötelességeket*.

Istenben, az abszolút lénynek föltétlen akaratában gyökerezik mindkettő.

Nem adhatom el tehát magamat egy másnak saját tetszésem szerint megállapított föltételek s saját magam által kitűzött *kötelességek* mellett. — És jezeket a *föltételeket* és *kötelességeket* maga az állam sem szabhatja ki korlátlanul nekem, mert

Sciffi sz. Klára, egy hatalmas gróf leánya ekkor borul 10 éves korában sz. Ferencz lábaihoz, hogy kezéből átvegye a *kötélövet*, a *szegénység s alázatosság jelvényét*. Hasztalan üldözik őt szülői, nővérei, sikertelenül kéri a pápák, hogy mérsékelje buzgalmát. Ő ellenáll, míg végre IV. Inceze pápa megadja neki az örökös szegénység szabadalmát. Három pápa, sok más szent és nemes jön ez alázatos szüzhöz felvilágosítást és vigaszt keresni s nemsokára a királynők és hercegnőkkel élükön a jámbor szüzek egész serege áll zászlaja alá, megalkotva a szegény Klarák, a Kláriszák rendjét.

A nemzetek ekkor termik a legkiválóbb szenteket a királyi és hercegi családok fényében. A már említett szenteken kívül ekkor világít élete fényével a magyar sz. Margit, a lengyel sz. Hedvig, és sz. Kuni-gunda hercegnők, a francia sz. Izabella, egy sz. Ágnes, ki a római császár és angol király kezét utasítja vissza égi Jegyeseért.

Ez a század gyújtja urnapjával új lángra, imádatra a sziveket a legméltóságosabb oltáriszentség iránt egy szegény irgalmas nővér a ligoi sz. Julianna közvetítésével. Ekkor születik meg a „Lauda Sion“, a pá-

az is pusztán emberekből áll, ugyanolyanokból, mint én.

A házasság tehát, ahol két fél adja át s köti le önmagát teljesen és felbonthatatlanul egymásnak; a hol a *célt*, a *jogokat* és *kötelességeket* nem én magam állapítottam meg, hanem azok már előbb adva vannak nélkülem; a hol ezen *jogok* és *kötelességek* között az *anyagi, érzelmi oldal*, (a *test jogai*, vagyoni viszonyok, örökösödés stb.) nem lehet az első rendű, mert az ember lényegét alkotó két főrészből, a *test* és *lélek*, közt sem a *test* az első rendű, hanem csak eszköze a léleknek saját szellemi *céljá* és *kötelességei* teljesítésére; a hol e *cél* és *kötelesség* nemcsak az egész életre kölcsönösen egyesült két léleknek életfeladatukban egymást támogató működésében áll, hanem a gyermekeknek ugyanazon *cél* és *kötelességekre* vezető s a testi nevelésnél sokkal fontosabb magasabb szellemi és vallás-erkölcsi fölnevelésében — ismételjük: a házasság, a melytől mindezen elsőrendű szellemi *célok* elérése és *kötelmek* teljesítése függ, nem lehet pusztán a *felek kényére* hagyott, vagy csak pusztán államilag és így pusztán emberektől szabályozott *adásvévi szerződés*.

Isten adhat csak teljes *joggal* és *érvénnyel* a szellemi életre és *célra* vonatkozó *szabályt* és *kötelességeket*, miként a teremtséssel csak ő tüzhette ki az emberi lét *célját* és *kötelességeit*.

A házasság tehát, mely e *céllal* oly lényegesen függ össze, egész lényegével tulajdonképpen a *vallás körébe* vág.

Pusztán böleseletileg is felfogva tehát a házasság a *vallástól* elválaszthatatlan. A *vallásban* gyökerezik annak *céljá*, az *határozza meg jogait* és *kötelességeit*, a melyek összevágának az embernek mint ilyennek *céljával*, *jogaival* és *kötelességeivel*.

Ezért rendelte a földre szállott isteni ige, Jézus Krisztus *szentségnek*, a legvilágosabban kijelentve annak lényeges *kellékeit*: az *egységet* és *felbonthatatlanságot* összes *kellékeivel*. És mint a *szentségek letéteményesére* és *kezelőjére* ezért bízta az egyházra a *kizárólagos jogot* és *kötelességet* öröködni *biráskodni* e lényeges *kellékek* felett.

#### Az egyházi házasság (szentség) lényegét

ratlan „Adoro te supplex“, az „Anima Christi“ egy sz. Tamás ihletett ajkán.

A „Veni Sancte“ és „Stabat mater“-rel III. Inceze pápa, — a „Dies irae“-val celanoi Tamás, a „Salve Regina“-val, „Speculum B. Mariae Virg.“, „Psalterium Majus B. M. V.-al“ stb. sz. Bonaventura ekkor ajándékozza meg a ker. világot, a hitből fakadó fenkölt ihlet eme ritka gyöngyeit teremve.

A sz. olvasót ekkor imádkozza először sz. Domokos, hogy aztán meg ne szünjön ez ima a világ végezetéig. A sz. skapularét ekkor nyújtja a szent szüz lángoló hívének stocki sz. Simonnak, hogy új buzgó seregtábor keljen a nyomában s behálózza mindenütt a földet, magasra tartva a szent szüzek poklokra diadalmaskodó sz. lobogóját.

De hát a tudomány, a tudomány — kérdi kicsinylőleg a jelen kornak fölvilágosult gyermeke, — minő lehetett a tudomány e korban a tagadhatatlan fölemelő, fényes képek mellett? És a társadalom a maga egészében hol maradt a szentség eme kimagasló nagy példái mellett?

Jövő számunkban erről is adunk egy pár halvány képet.

S. G.

tehát nem az képezi, hogy pap előtt történik s az egyház áldásával kísértetik, hanem egyedül az, hogy *érvényességének feltételeit kizárólag az egyház határozza meg, egyedül ő neki van joga akadályokat felállítani, jogi következményeit szabályozni, felette mint szentség felett, Istentől nyert hatalomnál fogva biráskodni*.

*Ez változatlan, kétségtelen, legvilágosabb dogma, melyből az egyház egy hajszálnyit sem fog engedni soha a legnagyobb üldözések viharai közt sem.*

Ez a kardinalis pont, a melyen minden megfordul.

Ezt el kell fogadni, ahhoz ragaszkodni kell minden katolikusnak. A ki nem fogadja el, vagy ellene működik, az tényleg megszűnt katolikus lenni.

Ezzel tisztában kell lenni minden katolikusnak, ha ad valamit e névre.

Itt nem véleményről, nem orthodoxismusról, vagy szabadelvűségről, nem ultramontanismusról vagy liberalismusról van szó, hanem tiszta, kétségtelen, változatlan s hozzá bölesészetileg, társadalmilag a legfnyesebben igazolt, a legvilágosabb, legészszzerűbb dogmáról, mely alapját képezi az emberi nemnek és társadalomnak.

És minden katolikusnak tudnia kell azt, hogy a hol dogmáról van szó, nincs semmi alkuvásnak semmi válogatásnak sem helye. Nem emberi véleményeket, Isten letéteményeit őrizi a kath. egyház. Ha egyet megtagadunk, utánna dől a többi valamennyi, mert minden dogma ugyanazon egy biztos alapon nyugszik: Isten szaván és az egyház tekintélyén.

A kik tehát a polgári házasságot a fentebb kifejtett elvekkel ellentétben vagy azok sérelmével képzelik s mint ilyen pártolják, lehetnek liberálisok, lehetnek nagy politikusok, de nem lehetnek katolikusok, még ha viselik is a kath. nevet.

Erről azt hisszük nagyon hamar megfognak győződni mindnyájan, a kik elbódulva a liberalizmus mézes maszlagától ön-hitségökben azt hiszik, hogy ily értelemben liberálisok, meg katolikusok is maradhatnak egyszerre.

Ezek után jövő számunkban nem lesz nehéz dolog kiejtenünk, hogy hát minek is készülődik s miben áll az a polgári házasság.

#### A kath. egyház állásfoglalása.

A N. W. Tagblatt a napokban a római kuriához közel álló körökből teljes figyelemre méltó híreket közöl a kuriának a magyarországi egyházi kérdéssel szemben való állásfoglalásáról. E szerint a pápa utasította a magyar püspöki kart, hogy az elkeresztelési és anyakönyvvezetési kérdésnek ismert megoldása ellen, mint Isten és az egyház törvényeinek megsértése ellen tiltakozzanak.

Vaszary Kolos hercegprímás már előterjesztést is tett a királynál az összes magyar püspöki kar nevében és arra az esetre, ha az új minisztérium programjában vagy az új miniszterelnök bemutatató beszédében a kötelező polgári házasság szerepelni fog, együttes beadványt fog a kormányhoz intézni, melyben erőlyesen tiltakozik majd ez ellen a szándék ellen.

Az a hír kissé korai, hogy a pápa ebben a tárgyban levelet intézett a magyar királyhoz, de a pápa mindenesetre személyesen fog interveniálni, ha a kormány bejelen-

tené azt a szándékát, hogy a kötelező polgári házasságot be akarja hozni. A pápa felfogása szerint a regnum Marianumban az államfő mint apostoli király oly jogokat és kiváltságokat élvez, mint a világ egyetlen más uralkodója sem, még pedig pápai bulák erejénél fogva; ezekkel a jogokkal szemben azonban a király kötelességei állanak, melyeket az uralkodó nem háríthat át semmiféle kormányra és semmiféle parlamentre; hogyha azonban mégis áthárítaná, ugy ezzel egyúttal elvesztené a jogokat és kiváltságokat is. Az olyan államfő, a ki az egyház biztosított jogait feladná, nem tarthatna többé igényt az apostoli királyi címre, sem pedig az ezzel járó kiváltságokra.

Az idők folyamában ezek a czimek is elvesztek: „Legkeresztényibb király.” „Az egyház első fia” stb.

A kötelező polgári házasságnak a regnum Marianumban való erőszakos behozatala a kálvinizmusnak a katolikus egyház fölött való diadalát jelentené, mely utóbbinak jogai teljesen feladatnának. A szentszék az állami anyakönyvvezetést nem akadályozhatná meg, ha e mellett megmaradna a lelkesi hivatalok egyházi anyakönyvvezetése. A püspököknek házassági ügyekben hozott ítéletei megkérdőjelezhetetlenek; ha azonban ezt mégis megkísérelnék, ugy a pápa a nagy exkommunikációval sújtaná mindazokat a katolikusokat, a kik az ilyen törvénnyel élnének.

A kötelező polgári házasság ennél fogva következményeiben beláthatatlan küzdelmet támasztana az egyház és az állami kormány között.

### A püspöki kar a veszélyvel szemben.

Amint a „Magyar Állam” értesül, a jövő napokban, ha a kormány a polgári házasságról s a vallás szabadságáról nyilatkozni fog, a püspöki kar tanácskozássra gyűl össze.

A püspöki kar több nagytekintélyű tagja nemcsak egy közös pásztorlevél kibocsátását, hanem egy tartományi zsinat tartását is szükségesnek tekinti, melyen a magyar katolikus egyház az állam által felvetett kérdésekben álláspontját s követeléseit szabatosan megjelölne.

Remélhető, hogy e terv általános örömmel fog fogadtatni, annál is inkább, mert több főpásztor elhatározta, hogy amennyiben esetleges politikai intrikák folytán az országos zsinat terve elejtetnék, egyházmegyei zsinatokat fognak tartani, melyek oly iniciatívát fognak képezni, melynek hatása alól senki magát ki nem vonhatja.

Tervben van, hogy e zsinattal egyidejűleg a világi katolikusok tekintélyesebbjei is tanácskozássra hívassanak meg a kath. autonomia szervezése tárgyában, mely a vallásszabadság kimondása után az állam részéről meg sem akadályozható.

Egyidejűleg akció indul meg a katolikus alapoknak a katolikusok részére való átadása végett. — Mondanunk sem kell, hogy e híreket a legnagyobb örömmel regisztráljuk.

### Védelmi harc.

A „Magyar Állam” a kath. egyház védelmi harcában a következő lelkes javaslatokat teszi.

1. Az advent mind a négy vasárnapján minden templomban a polgári házasság ellen kell szónokolni, kifejtve, hogy az csak ágyas-

ság, hogy az abban élő nem járulhat a szentségekhez, gyónásnál fel nem oldozható, holta után el nem temethető, mert tette által magát az egyházból kiközösítette; ki kell fejteni, hogy az ily ágyasságból származott gyermekek törvénytelenek, kik egyházi hivatalra sem papnak, sem apáczáknak fel nem vehetők.

2. Népmissiók szervezendők. Az egyházmegyék jeles szónokai támogatva a szerzetes rendek buzgó papjai által, járják be az ország minden plebániáját, két-három napon át szónokolván az egyház igaz tanításáról, buzdítván és felesketvén a hiveket, hogy ugy társadalmi, mint politikai téren mindent elkövessenek, mit a kath. hit csak megenged, hogy a káros törvényjavaslatok visszavonassanak.

3. Ugyan-e czélből minden ünnepélyes isteni tisztelet után nyilvános kérés imádságok tartandók.

4. Politikai bizottságok alakitassanak a népre hatni tudó világi férfiakból, kik az egyházi missiót követő napokon nyilvános népgyűléseken a tiltakozó mozgalmat vezessék, felirván a képviselőházhoz, a kerület képviselőjéhez és a főrendiházhoz, a kath. hitre sérelmes javaslatok ellen, a képviselőknél különösen hangsúlyozván, hogy ha választói óhajának engedni nem akar, tartsa becsületbeli kötelességének lemondani megbízatásáról.

5. A vallásos társulatok tagjai, az ifjuság, a kalocsai Mária-kongregáció magasatos példájára tegyenek fogadalmat, hogy a polgári házasság, a titkos társulatok ellen egész életen át küzdeni fognak, azokat elő nem mozdítják s törvény által való eltiltásukat követelni fogják. Ünnepélyes alkalmak, az első áldozás, az iskolai ünnepek kiválólag alkalmasak e fogadalmak letételére. Főleg a kath. leánynevelő intézetek növendőkeit a jövő anyákat kell fellelkesíteni, hogy egy új generáció az egyház szeretetében és a liberális antikatholikus institucziók gyűlöletében nevelkedjék.

6. Alakítani kell a keresztény nőkből társulatot, melynek tagjai a vallásos házasság fentartására és a polgári házasság eltörtésére társadalmi eszközökkel munkálkodnának.

7. Alkalmas népiratkákkal fel kell világosítani a választó polgárokat az újabb megterhelhetetessel járó liberális tervekről, hogy így a politikai akció annál hatásosabb legyen.

S ha minden eszközt felhasználunk, ha a katolikus önértetet megszólaltatásra bírjuk, a jövő, a győzelem a miénk.

Azért katolikusai Mária országának ne csüggedjete. A szószékről, az oltártól kell megindulni az önvédelemnek, mert az új liberális kormányprogram az oltár alapköveit akarja kiforgatni sarkából.

A herezegprimás mondta: Obediens usque ad aram . . . a türelem véget ért, a hit, a kereszt, az oltár van veszedelemben.

### A politikai helyzet.

— Lapszemle. —

A kormányválság után a lapok fő témája majdnem naponként az egyházpolitikai kérdés, főleg a polgári házasság. Egy pár szemelvényt adunk belőlök, hogy a kép ki-domborodjék.

A **Pesti Hírlap**. Ez a szabadkőműves félhivatalos színezetű lap, már fujja a harci riadót a kath. egyház ellen s keresi a szö-

vetségeseket. Ő is előre látja „a római és hazai ultramontánok” küzdelmét a polgári házasság ellen s ennek indító okául a legrefinirtabb s legképtelenebb valótlanágokkal traktálja türelmes olvasóit. Azt mondja, hogy „a Vatikán a harcot a polg. házasság ellen azért veszi fel, hogy régi tervét: a regnum Marianumnak a szentszék hatalma alá kergetését” akarja megvalósítani s egyúttal XIII. Leonak azon személyes törekvését, hogy a hármasszövetséget gyengítse.”

„A közel jövő tehát — így szól — bizonyosan éles felekezeti harcok korszaka lesz, melyben nem kevesebbről lesz szó, mint Magyarország államiságáról és függetlenségéről Róma irányában. És hazánk belbékéjéről, talán a legsúlyosabb bonyodalmakról.”

És azért, miután a kormánypártot és függetlenségi pártot az egyház elleni harcban ugy is a polg. házasság oldalán látja, szeretné tudni, hogy számíthat-e a nemzeti pártra.

Apponyi nyilatkozataiból összeszedi a házassági jogra vonatkozókat s azokból kihozza, hogy anemzeti pártnak támogatni kell a kormányt az általa keresett kulturharcban.

A „**Pesti Napló**” „A kormánypárt riadója” cím alatt kijelenti erre, hogy a nemzeti párt ismert politikája a vallási kérdésekben állami ugyan és magy. nemzeti. De semmi esetre sem ismerheti el, hogy akár Apponyi, akár a nemzeti párt valláspolitikai programjának kitűzésével nem a felekezeti és polgárok közötti békét helyre állítani, hanem a kulturharcot provokálni akarta volna vagy akarná.

A lib. párt kormánya bontotta meg a febr. 26. rendelettel a vallási békét s rontotta el még jobban a Szivák-féle határozatával. S most miután minden correctiot megtagadott, a békekísérletek meghiusultával s a polg. házasság azonnal való behozatalának követelésével lép fel nem azért, hogy az országnak visszaadja a lelkiismeret nyugalma, hanem hogy a kormányhatalmat megtarthassa.

Hogy ez sikerül vagy nem sikerül az az ő dolguk — így szól a P. N. — de semmi esetre sem tartozik az ellenzék feladatai közé a liberális kormányt és pártot a veremből kisegíteni. Ne számítsanak tehát Apponyira és pártjára.

Egy másik számában pedig így ír a **Pesti Napló**.

A kérdés kétségkívül künn az országban s különösen a vidéken előre láthatólag rendkívül nagy izgalmakra fog vezetni, — mert valláskülönbség nélkül minden pap — igen csekély kivétellel — természetes ellensége a kötelező polg. házasságnak. . . Itt aztán nem lesz különbség kath. protest. vagy gör. kel. papok között, ők mind agitalni fognak e rendszabály ellen s ebben az asszonyok igen élénk módon fogják segíteni. Tehát kulturharc a szószoros értelmében egész Magyarországon és az összes felekezetekkel. Magyarországon ötven esztendő óta béke uralkodott. — A szabadelvű kormány volt az, mely törvénytelen és tapintatlan erőszakkal a vallási békét Magyarországon felbontotta s midőn az általa könyelműen felidézett veszélyekkel elbánni nem tudott, most maga hirdeti a kulturharcot programmul. Halározottan vonakodunk elismerni hogy a vallási béke helyreállítása czélozható és hogy az elérhető volna azon módon, mint a kormány a szabadelvű pártnak javasolja. Ha magy. állam a különböző egyházakkal állandó konfliktusba keverednék

nem egy elhibázott rendelettel, hanem elhibázott törvényekkel hatalomszomjas kormánya által, ezt végzetes politikai hibának tartanók, nem csak a valláspolitikai szempontból, mint inkább azért, mert a nemzet erői meddő harcban megbéníthatnának.

A „Nemzet“ a fő fél hivatalos lap a legvastagabb valótlanságokkal és céltalosan kiszámított fordításokkal tereli el a kormány szándékáról a figyelmet. „A vatikának — így szól — a hármasszövetség ellen kifejtett akeziója miatt történik Magyarországon az állammal nyílt és akut összetűzés.

Nem az elkeresztelési rendeletről, nem is az 1868. 53. t. cz.-ről s nem a polgári anyakönyvről s polg. házasságról lesz szó, valamint lényegileg eddig sem ezek képezték a vizsály lényegét (vajjon aludt-e eddig a Nemzet vagy agylágyulásban szenved, hogy ilyeneket mer kiírni!)

A Weckerle-kabinet nem akart harezot provocalni így szól tovább — nem akar Magyarországon harezot senki. Nem akar a szabadelvű párt, nem akar a parlament, (hát akkor miért erőszakolja a polg. házasságot?) nem akar a közvélemény.

Nem akar még maga a klerus sem. (Ebben igaza van.) Hisz ha valamely papság hazafias, úgy az a magyar fő- és alpapság, melynek minden tagját ugyanaz a hazafias szellem s ugyanazon eszme hatja át.

És mikor ekkép senki sem akar harezot, miért kell — attól tartunk — már a közel jövőben ellenséges harezzi állásokba bevonulnunk?

Mert Róma harezot akar. Ez most az egyedüli harezias tényező!

A célzat nagyon világos. A „Nemzet“ mintha csak jelszóra tennék a „Pesti Hírlap“-pal, azt akarja elhíttetni a rövidlátókkal, hogy a pápa nem az egyháznak kétezeréves dogmáját akarná megvédeni, hanem külső világi hatalmát elősegíteni s kezében a dogma csak olyanféle könnyen csereberélhető portéka volna, mint egy kormánypárti liberalis ujságírónak a véleménye s aztán az ország függetlensége, a patent hazafiság csak abban állana, hogy még a dogma hite és lelkiismeret feláldozásával is mindenki segítse tolni a protestantizmussal és szabadkőművességgel szövetségelt liberalismus elakadt diadalkocsiját.

A „Magyarország“ nagyon fején találja a szöveget, midőn e kérdéseket veti föl:

„Hogyan? a nemzet akarja a polgári házasságot? Hát megkérdezték-e a nemzetet ebben a kérdésben vallott álláspontja felől? Benne volt-e a pártok programjában, a melylyel a mandátumot kérték a néptől képviseltetésükre, a polgári házasság? Nem. A nemzetet nem kérdezte meg senki. Sem a kormány, sem a pártok. A nemzet tehát nem adott senkinek sem fölhatalmazást arra, hogy nevében ilyen követelésekkel lépjen föl a koronánál.

Sőt ellenkezőleg, Magyarországnak egész történelmi multja, népének mély vallásos érzülete, szigorú erkölcsi s a családi élet százados tradíciói tiltakoznak minden olyan törekvés ellen, mely a valláserkölcsei alapon álló házassági intézménynek mai erkölcsi alapjából való kiforgatását célozzák.

Hol van hát az a „nemzet“, melynek akarata volna a polgári házasság? Azok a zsidóliberalis ujságírók a budapesti szerkesztésekben, a melyek napról napra mind vakmerőbben arrogálják maguknak a közvélemény jogait, s a kik egytől-egyig tagjai a titokzatosság leple alatt működő szabad-

kőművességnek, — csak nem tekinthetők a nemzet képviselőinek s a közvélemény hivatott mandatáriusának!

Tiszta bort a pohárba. Nem kell a polgári házasság Magyarországon senkinek; egyetlen felekezetnek sem. De igenis kell a szabadkőművességnek, mely ezzel egy új téglát szerezne ahhoz a sírbolthoz, a melyben örökre el akar temetni minden vallást, minden erkölcsöt.

### Ki az elfogult?

„A megtámadt missio“ ezimű multkori cikkünkben ismeri már közönségünk azt a minősíthetetlen támadást, melyben Erdődről egy N-s. jegyű levelező a „Szamos“ lap-társunk hasábjain a jezsuitákat az ottani missióból kifolyólag részesítette, valamint az ottani tekintélyes értelmiségnek a támadást azon okból elítélő nyilatkozatát, mivel a levelező jónak látta jogtalanul az erdődi értelmiség nevében beszélni.

Azóta történt még valami.

A nyúl kiugrott az erdődi bokorból és kisült, hogy az a N-s sem nem „Nemes“, sem nem „Nagy Ákos“ de még csak nem is „Nits“, az erdődi járásbíró egyik tisztviselője, hanem maga a járásbíró, a *protestans Virágh Mihály*.

Ő maga tartá ezt szükségesnek kinyilatkoztatni a „Szamos“ nov. 13-i számában.

De minő modorban?

Mindenekelőtt kijelenti, hogy ama minősíthetetlen cikkében foglaltakat „fenn-tartja most és a jövőben“, tehát mindörökön örökké.

Aztán „azon meggyőződésben ringatja magát, hogy azon intelligens emberek, a kik az elítélő nyilatkozatot aláírták, „az ellenkező nyilatkozatot is aláírták volna.“

Aztán felállítja a fogas kérdést: „A fő dolog az, vajjon az illető jezsuita mondta-e az ő közleményében foglaltakat vagy nem. Ha igen, hát akkor az ítéletet az elfogulatlan *értelmes* nagy közönségre bizza, ha pedig nem mondta, akkor, akkor — ő az ellenkezőt igazolhatja.“

Az *értelmes* közönségre való hivatkozással — úgy látszik — a járásbíró urnak épen nincs szerencséje. Azért, mi mint egy szintén igen kiterjedt értelmis közönség organuma, nem is tartottuk érdemesnek e „leleplezésre“ visszhangot adni. Az erdődi értelmiség pedig azon hallatlan sértésre, hogy képes mindent aláírni, a mit elébe tesznek, a „Szamos“ lap-társunk vasárnapi számában már megadta a megérdemelt talpraesett választ.

Miért térünk hát mégis vissza az ügyre?

Azért, mert a járásbíró ur, mint az igazságnak elfogulatlan barátja, a „Szamos“ lap-társunk ugyanezen számában „*céllirányos*“ -nak tartja lapunkkal, melynek illető cikkét csak később olvasta, mint *elfogult* felekezetes szellemű lappal, a maga *elfogulatlan* véleményének támogatására fejtegetésekbe nem bocsátkozni“.

Méltóságos, de nagyon kényelmes visszavonulásában épen nincs szándékunk háborgatni. Csak azon kétségünket fejezzük ki mégis, vajjon tudja-e a járásbíró ur, hogy mi az az „elfogult“? Mert ha tudná, hát mindenekelőtt önmagában ismerte volna fel s akkor talán nem fogta volna ránk.

Ő azt állította, hogy a jezsuiták mondanása „hazugság“, „szemforgató ámitás“, —

s bebizonyult, hogy tiszta és *jogosan* kimondott igazság.

Ő azt fogta rájuk, hogy „bujtogatók“, s napnál világosabb, hogy „a kor viharának seprűjével“ kezében ő a bujtogató.

Ő azon meggyőződésben ringatá magát, hogy az erdődi értelmiség mindent aláír, a mit elébe tesznek és kisült — hogy hamisan ringatózott e meggyőződésében, mert ime az ő irását egy se írta alá, hiába járt utána; nagy sértését pedig erőlyesen visszautasították.

Ő azt hitte és talán hiszi még ma is, hogy az értelmes közönség neki ad igazat — és ime a közönség minden eddigi nyilatkozata nem neki ad igazat s még a „Szamos“ lap-társunk is kijelenti csillag alatt utólagosan, hogy az ő támadó cikkét „A beküldő iránti tekintetből álláspontja jelzése nélkül közölte.“

Ezek után semmi esetre sincs joga a járásbíró urnak elfogulatlanságával dicsekedni s mást elfogultságról vádolni, ha pedig mégis teszi, ez az eljárása szakasztott olyan, mint mikor a bagoly veti a verébnék szemére: nagyfejú.

### Hazánk.

**Az új kormány** a következőleg alakult meg: Dr. Wekerle Sándor elnök és pénzügyminister. Gr. Tisza Lajos, a felség személye körüli. Gr. Csáky Albin vallás-és közoktatásügyi. Br. Fejérváry Géza honvédelmi. Br. Bethlen András földművelésügyi. Hieronymi Károly belügyi. Szilágyi Dezső igazságügyi. Lukács Béla kereskedelemügyi. Josipovits Imre horvát miniszter. Az új kormány a Tiszaklik teljes diadaláról tesz tanúságot.

**Irgalmasnővérek a duna-adoyi kisdédóvóban.** Gróf Zichy Nándor nagyszerű kisdédóvó épületet emeltetett a kegyurasága alatt álló Duna-Adonyban. A diszesen felszerelt intézet vezetését a szatmári anyaházból kért három irgalmas nővérre bízta. Az óvóintézet ünnepélyesen már megnyitott.

**Tömeges visszatérés.** Kölesden Tolnamegyében, nov. 17-én huszonkét helyvét és öt ágostai felekezetű hívő tért vissza a kath. anyaszentegyház kebelébe.

### Külföld.

**Fejedelmi vendége** van ismét királyunknak Bécsben. A román király és trónörökös tették látogatásukat a napokban s igen kedvező fogadtatásra találtak.

**A szocialisták** Belgiumban az általános szavazatjog ügyében folytatják nagymérvű izgatásaikat. Egyre-másra tartanak ez ügyben gyűléseket.

**Rothschild bárónő katholicizálása.** Feltűnő és örvendetes hirt jelentenek Párisból Báro James Rothschild neje megkeresztelkedett s a kath. anyaszentegyházba vettette fel magát.

**A pápa püspöki jubileuma** alkalmából a következő zarándokcsapatokat várják Rómába. Januárban érkeznek a lotharingiai, februárban az ir zarándokok, az utóbbiak az ir érsekprimás vezetése alatt; ezek után az angolok Norfolk herezeg vezetése alatt és az olasz zarándokok jönnek. Az utóbbiakhoz több püspök csatlakozik, a kiket a pápa február 15., 16. és 17-én fogad;

márczius hónapban egy-egy francia, belgiumi és spanyol zarándok csapatot. A boldoggá-avatási ünnepek e zarándok-csapatok ittléte alatt február végével kezdődnek.

## Vidék.

### — Felső-Remete, (Vasgyár. Ung megye.)

Községünkben új kath. elemi iskola és ezzel kapcsolatosan kisdédóvó felállítása van keletkezésben. Ugy az iskola, mint a kisdédóvó részére a helységet, valamint az építkezéshez szükséges elegendő kő- és famennyiséget gr. Sztáray Nep. János, vasgyár-tulajdonos adományozza. Az építkezési egyéb költségek püspök urunk ömértósága részéről lesznek fedezve. A tervrajz- és költségvetés elkészítésével az ungvári mérnöki hivatal van megbízva s remélhetőleg már e hóban elkészül. A tél folyamán a szükséges anyagok beszerzetnek s így tavasszal Isten segélyével az említett új iskolai épületek készen lesznek. Mint értesültünk, Tibán és Vinnán is tervben van már egy kisdédóvó felállítása.

— **Vállaj.** Mi is „kellemes meglepetés”-ben részesültünk s nagy volt örömünk, midőn a hivi lelki javát szíven viselő szeretett lelki pásztorunk, Serly Károly t. kanonok esperes-plebános ur, kinek jóságából s kezdeményezése folytán már az 1886. évben részesültünk az e vidéken addig még ismeretlen s akkor 10 napig tartott szent missió áldásaiban, — tudomásunkra hozta, hogy P. Flodung és P. Gulyás, a megtámadott, rágalmazott jézustársasági atyák körünkbe érkeznek a szent Missiót megújítandó. Mindnyájunk szívét az öröm édes érzete hatotta át, midőn a szeretett missió-főnököt, főt. P. Flodung atyát fentnevezett társa kíséretében f. hó 11.-én 6 évi hosszú távollét után ismét viszontláthattuk. Másnap kezdetét vette a szent ténykedés, mely e hó 16.-án ért véget. A missionáriusok ittlétének híre eljutott a szomszéd községekbe, honnan egész zarándok-csapatok jöttek át; a templom minden nap zsufolásig telve volt hívőkkel, sőt sokszor alig volt képes befogadni az ájtatoskodókat. Naponkint százával járultak a gyónatószekhez s 8—9 százra tehető a szent áldozásban részesülők száma, köztük oly „intelligens, művelt elem”-hez tartozó egyének, kik már évek óta nem részesültek e kegyelemben.

S mivel érték el a jezsuita-atyák e fényes eredményt?

Elérték vonzó, világos, erővel teljes, az élet- és történelemből merített példákkal illusztrált s a hallgató közönség szívéhez, lelkéhez szóló szívből eredő gyújtó beszédekkel s a gyónatószekben atyai tanácsokat osztogató bölcs eljárásukkal. Igazán megható volt P. Flodung atyának bucsu-beszéde, mely megpendítve a szív hurjait, — a szemekben esillámló könyvek, a hallgató közönség zokogása bizonyítja, hogy szavukat megértették s önfeláldozó működésüket siker koronázta. Isten áldása kísérelje lépteiket s adjon erőt és kitartást további üdvös működésökhöz!

És amit talán első helyen kellett volna említenem, emelte az ünnepély magasztosságát s növelte a hívek buzgóságát Püspök-atyánk Ő méltósága magas személyének megjelenése, mi a jelenleg élő nemzedék emlékébe kitorölhetlen betükkel lesz bevésve.

Mielőtt tollamat letenném, soraimat amaz óhaj kíséretében zárom be: Vajha édes hazánk minden egyes kath. községe részesülhetne a szent missió áldásaiban, ugy

korunk hithideg szelleme megváltoznék, új irányt nyerne s erkölcsi tisztábbak volnának.

Vállaji.

— **Nagy-Bányán** Harácsék Vilmos tekintélyes kereskedő f. hó 15.-én élete 47. évében elhunyt. Nyugodjék békében.

— **Az ar-megyesi** gör. kath. igen szegény egyház épülő torony fedelére, mely Marosán Kornél tanító terve szerint épül, a napokban tétetett fel a gyönyörű stilszerű aranyozott gömb és kereszt egyházi szertartás és a hívek örömkönyei közt. Hogy a vallásos buzgalom népünkönél a fölvilágosultsággal lépést tart, mutatja azon körülmény, hogy egyházhíveink a szent cél elérésére ez évben 1500 forinttal önként adóztatták meg magukat. Legyen e nép fölvilágosodott, valláserkölesös s akkor, — boldog lesz.

## Mi ujság?

— **Kérjük lapunk tisztelt megrendelőit a lapért járó hátralékaik szíves beküldésére.**

— **Sz. Erzsébet napján**, mult szombaton felséges királynénk nevenapja alkalmából a székesegyházban Meszlényi Gyula püspök ur Ő méltósága ünnepies hálaadó szentmisét mondott, melyen képviselve voltak az összes katonai és polgári hatóságok és kath. tanintézetek. A sz.-mise végeztével a kir. kath. főgymn. ifjusága erőteljes vegyes ének-kara Radlinszky József tanár vezetése alatt fölemelő hatással egy egészen új „Hymnus”-t énekelt el, melynek lelkesítő, hullámozatos szép dallama Dr. Buza Sándor szövegébe, a darab szerzőjének Méder Mihály-nak a helybeli daláregylet derék karmesterének kiváló alkotó tehetségét dicséri.

— **A kitüntető kinevezéshez**, melyet lapunk mult számának hir-rovata hozott, kiegészítőleg tudomásul kívánjuk hozni még, hogy: Szabó Norbert, székesegyházi kanonok ur cz. apátsága az esztergomi, — Forgách János cz. prépostsága a veszprémi, — és végre Hehelein Károly cz. prépostsága a pécsi egyházmegyében van.

— **Papp László** bírót a helybeli kir. törvényszéknél Ő felsége táblai bírói rangra emelte. Kinevezése őszinte örömet kelt mindenütt.

— **Rómából.** Mint annak idejében b. e. IX. Pius pápáról az olasz lapok és ezek után a többiek is szerteszét a nagy világban nagy hévvel szerettek betegségi és halálhíreket kürtölni, ugyanily roszakaratu híreszteléseket közölnek időnkintszentséges Atyánkkal, a jelenleg uralkodó XIII. Leo pápával, ki aggkora daczára az egyházat amily bölcsen, ép oly erélylyel kormányozza. Ezen híresztelésekkel szemben a legbiztosabb kutforrásból, egy római praelatustól e napokban városunkba érkezett levélből nagy lelki örömmel közölhetjük a következőket: „Ő szentsége, XIII. Leo pápa jó egészségéről nem kell választ adnom; hisz ezt az összes katolikus lapok hirdetik. Én pedig magam részéről ugyanezt bizonyíthatom, ki igen gyakran saját szememmel szemlélhetem a legyőzhetlen aggastyánnak viruló egészségét.

— **Jótekonyság.** A napokban városunkban időzött az olaszthoni páduai sz. Antal kolostor egyik tagja, P. Radwanovic Sándor minorita, ki is a páduai megyés püspök megbízásából sz. Antal óriási bazilika javítására és feldiszítésére adományokat gyűjtött. Mint tőle értesültünk, a költségek

fedezésére fél millió lyra, tehát a mi pénzértékünk szerint 250 ezer forint kívántatik. Ezen gyűjtést maga Ő Szentsége a pápa is ajánlotta és Ő méltósága, Püspök Atyánk is körlevélileg hívta fel erre ez évben az egyházmegyei lelkészeket és híveket. Itt helyben következő adományok adattak át az említett minorita atyának. — Ő méltósága a püspök hatvan koronát aranyban, a főtisztelendő káptalan egyes kanonok urak adományain kívül 10 forint, a grem. alsó-papság 30 frt, az egyházmegyében ez ideig a hivatalhoz beküldött 10 frt, b. e. Hám János alapítványából 50 frt, végre az irgalmas nénék gyűjteménye 38 frt. A templom kijavítására annyival is inkább buzgólkodnak, miután 1895-ben lesz 700 esztendeje, hogy ezen nagy szent meghalt. Ő méltósága kiválóan szorgoskodván a sz. cél előmozdításában, lapunkat mi is megnyitjuk a beküldött adományok közlésére.

— **Kinevezés.** A kormány — amint értesülünk — Kovács Leo nyugalmazott honvéd-ezredest legközelebb az állam tulajdonát képező Hercules-fürdő igazgatójává nevezi ki. Közkezdveltségű művelt társadalmi férfit vesz benne városunk.

— **Zahoray János** ny. rajztanár és festész f. hó 16.-ától püspökünk Ő méltósága vendége. Mint értesülünk nevezett jónevű festész és tanár a szatmári volt püspökök arczképeit fogja nagyobb alakban festeni, esetleg kijavítani.

— **Weisz Gáspár** Szatmár sz. kir. város bizottsági tagja, f. évi november hó 20.-án délelőtt 11 és 1/2 órakor, életének 76-ik, boldog házasságának 48-ik évében, a szentségekben való részesülés után elhunyt. A megboldogult hült teteme f. hó 22.-én délután 3 órakor, a róm. kath. egyház szertartása szerint fog a hidon tuli sirkertben nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent miseáldozat pedig f. hó 23.-án délelőtt 10 órakor a székesegyházban fog az Urnak érette felajánlatni. Az elhunytban egy nagy terjedelmű derék család feje, városunk társadalmának egyik általános tisztelt kiváló alakja költözik ki az élők sorából. Nyugodjék békében!

— **Hymen.** Spiri Elek pályavégzett papnövendék, s a papi vizsgálatot igen szép eredménnyel végzett ifju, november hó 14.-én tartotta eljegyzését Haluskai József Kriesfalusi g. kath. lelkész kedves leányával Olga kisaszszonnyal.

— **Fáklyászene.** Városunk ev. ref. hivi Tabajdy Lajos lelkészüket a ref. főgymnasium kiegészítésére szolgáló adományok gyűjtésében kifejtett buzgólkodásáért vasárnap este fáklyászenével tisztelték meg, melyen az iparos dalárda énekelt s Tereh Lajos tartott üdvözlő beszédet.

— **A Czecczil-egyesület** énekkara védőszentjük sz. Czecczilia napjának előestéjén előbbi évek szokásai szerint igen élvezetes szerenadot tartottak Meszlényi Gyula püspök ur ömértósága előtt, kihez az egyesület áldozatkész elnöke, Irsik Ferencz praelatus ömértósága intézett rövid üdvözlő beszédet. A derék és folyton tökéletesedő ének-egyesület ma d. u. 6 órakor tartja évi tisztújító gyűlését, melyet a kath. kaszinóban társas vacsora fog bezárni.

— **Új könyv.** A „Pázmány-sajtó”-t épen most hagyta el ismét egy kitűnő könyv: „Rózsabimbók Szűz Mária virágos kertjéből.” Koszoruba füzte Bóta Ernő jézustársasági atya. A felemelő s magyar példákkal telt kitűnő olvasmányt jövő számunk ismerteti bőven. Addig is a legmellegebben ajánljuk.

A 10 ives munka ára csak 35 kr. Kapható a püspöki konvictusban.

— **A kath. legény-egylet** mulatsága, melyet az egyleti ifjuság f. hó 20-án saját helyiségében rendezett, s melyet a szép számú közönség mellett püspök urunk ömeltósága is jelenlétével szerencsételtetett, igen szépen sikerült. Az előirt műsorozat szerint először is Stréber Endre, egyleti tag lépett elő s „A koldus asszony” című költeményt mély érzéssel szavalta el. — Majd Bodnár Gáspár tartott felolvasást XIII. Leo pápa jubileuma és a munkások czimén. Népiesen zamatossá érthetőleg előadott olvasmányával a kath. világegyház feje, a jelenleg dicsőségesen uralkodó agg, római pápa iránt, a jövő évben beálló ötvenéves örömmünnepe alkalmára, különösen a magyar munkás osztály háláját, ragaszkodását és megemlékezését lelkesítőleg és hatással éleszté föl. — Utána Szilvássy István szavalta el Petőffy travesztált „Órült”-jét a közönség élénk tetszénnyilvánításai között. — Hasonlóképen jól sikerült Miarka Ágoston ezitherajátéka, melylyel a kellemes hangú Mikolási Mária k. a. dalait kísérte, valamint záradékkul Juresó Antal által természetes ügyességgel

előadott „Oh az a fru-fru” című darab. Az összes előadást talán éppen azért, mert nem csak rövid, de igen sikerült is vala, a közönség élvezettel hallgatta, s annak befejezése után kellemes elégteliséggel távozott haza.

— **A tűzoltó-egyesület** és a tűzoltóságban kioktatott katonaság diszgyakorlatát vasárnap délután tartotta meg a közöshads. laktanyánál. A múlt számunkban közlött s igen jól sikerült gyakorlatokat nagyszámú néptömeg nézte tetszéssel végig.

**Színház.**

Ismét megnyiták Thalia templomának ajtai. Megkezdődött a színi évad. Kömley színigazgató jól szervezett társulatával szombaton vonult be falaink közé s kezdte meg az előadásokat. Az első benyomás, melyet a társulat első felléptével okozott, jó volt. A társulat jobb erőkből van összeállítva, mint tavaly volt, s mindjárt az első előadás alkalmával (V. László) kellemesen vettük észre, hogy a tagok figyelmet fordítanak a szereptudásra, ami a fő. Az első előadás sikerében Krémer Sándor és Miklósi Ilona osztoznak. Krémert ismerjük már, tehetséges s igazi

színész, ki nehéz szerepekben is megállja helyét, s ezt bebizonyította Hunyadi Lászlójával is. Hiba ugyan, hogy gyakran sebesen szaval, s a szavak végét mintegy elharapja. Miklósi Ilona, ki már tavaly is kedvence volt a közönségnek, határozott haladást tanusit. Játéka sokkal biztosabb lett s örömmel látjuk, hogy nem esalódtunk benne. Kovács Lajos különösen vasárnap az „Igmándi kispap”-ban tünt ki. Kedélyes, humoros játékaival folytonos derűtségben tartotta a színházat majdnem teljesen megtöltő közönséget.

S akit első helyen kellett volna említenünk, az R. Réthy Laura asszony, a szintársulat primadonnája. Kifogástalan játéka párosulva gyönyörű hangjával, rögtön meghódította a közönséget, úgy hogy nyílt színen is gyakran megtapsolták s majd minden dalát ismételnie kellett.

Nem hagyhatjuk még említés nélkül azon körülményt, hogy a színház fűtésére kellő gond nem fordították. A közönség téli kabátban s kalappal fején kénytelen ott ülni egész estén át s bizony még úgy is ki van téve a meghülésnek. Felhívjuk erre a színügyi bizottság figyelmét. \*

516. sz.—1892.

**Hirdetmény.**

Szatmárnémeti szab. kir. város a tulajdonához tartozó papmezei és svábirtási mintegy 74 hold, sörházi és hodosi mintegy 34 hold földeket akár legeltetés vagy kaszálás, akár szántás vetésre leendő használással, hat egymásutáni évekre nyilvános árverésen haszonbérbe adja. Erre előlirt hivatali helyiségben határidőül **folyó évi november 30-ik napjának délelőtt 10 órája kitézetik.**

Ez oly fölhívással hozatik köz tudomásra, hogy a papmezei és svábirtási földek árverésénél 70 frt a sörházi és hodosi földeknél 30 frt bánatpénz előlegesen leteendő, sőt ez az árverésig beadható zárt ajánlathoz is hozzá csatolandó.

Egyébiránt a részletes föltételek alulirt hivatali helyiségben addig is megtekinthetők.

Kelt Szatmárt, 1892. november 16-án.

**Oraveczi János,**  
gazdasági tanácsos.

Szatmári gőzmalmi liszt raktár.

**FÜSZER ÁRUK AKTÁRA.**

**Uj üzlet megnyitás.**

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönség szives tudomására hozni, hogy a helybeli piacon, Deák-téren Lengyel Endre ur házában a mai kor igényeinek megfelelő

**fűszer-, bor- csemege- és ásványviz-kereskedést nyitottam s azt**

**DÖRY DEZSŐ**

törvényszékiileg bejegyzett czég alatt vezetem. — Támaszkodva az ország több előkelő városában, nemkülönben a helybeli piacon szerzett tapasztalataimra, megfelelő üzlet tőkémre, ama kedvező helyzetben érzem magam, hogy **jóminőségű áruim, szolid árak, gyors és pontos kiszolgálásom által a legmagasabb igényeket is kielégíteni képes vagyok.**

Bátor vagyok fölhívni a mélyen tisztelt közönség szives figyelmét, méltóztatna nálam egy próba-bevásárlást eszközölni, hogy jó minőségű áruimról, nemkülönben a szolid árakról meggyőződést szerezhessen.

A mélyen tisztelt közönség szives pártfogását kérve, vagyok

5-5

kiváló tisztelettel  
**DÖRY DEZSŐ.**

Szolid árak mellett jóminőségű áruk gyors és pontos kiszolgálása.

Tea, tea-sütemény, rum, magyar és francia cognac különlegességek.

**Téli kabát,**  
**Felöltő,**  
10 frttól feljebb.

TELJES

**VÉGELADÁS.**

**Mikádó,**  
6 frt.  
**Mencsikoff,**  
10 frttól feljebb.

A raktárunkon levő összes saját műhelyünkben készült, legjobb minőségű az előadási áron eladtnak. **KÉSZ FÉRFI-RUHÁK** Minden darab szabott árral ellátva.

**Öltöny,**  
**Salon kabát.**  
8 frttól feljebb.

Legjobb és egyedüli alkalom legolcsóbb bevásárlásra.  
**PAUKER VILMOS és GUSZTÁV**  
5-4  
férfi-ruha termükben.

Nadrág 2—6 frttig.  
Kék munkásruhák,  
2—3 frttig.

Budapest. Magyar-utca 1. szám I. emelet, a hatvani-utca sarkán.

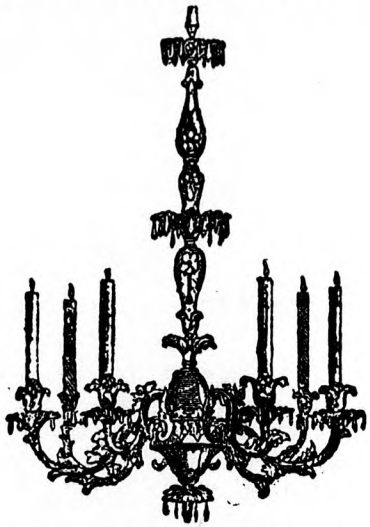
## Gavora József

Az 1885. évi budapesti orsz. kiállításon a kiállítási nagy éremmel kitűnő munka és jó ízlésért kitüntette.

**BUDAPESTEN, IV. KERÜLET, VÁCZI-UTCZA 17**

Ajánlom dúsan felszerelt

**EGYHÁZAK és KÁPOLNÁK BERENDEZÉSÉHEZ**



szükséges tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben. Nevezetesen: Miseruhákat, **Pluviale, Dalmatica és Ornatusokat. Egyházi és társulati lobogók. — Mária-társulati, ipar-társulati, dalegyleti és temetkezési egyleti zászlókat, st. szobrokat, esillárokat, ciborium és kelyheket, fali- és oltár gyertyatartók és oltárlámpákat, — Monstranciák, stáció-képek, oltárok, urkoporsókat, stb.**

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, Monstrancia, oltárlámpák és oltár-gyertyatartók megezüstölését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzések, valamint egyház ruhákban. Egyházi csipkék, oltárterítők, fali keresztek és iskola-keresztek Egyházi szövetek. Damastok stb.

**Pontosságomat több százzal elismerő levelekkel bizonyíthatom.**

Árjegyzék és költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök.

## Litteczy és Reizer

könyv- és papirkereskedése  
**Szatmáron.**

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására adni, hogy a

## PALLAS NAGY LEXIKONA

f. évi november elején indul meg s arra megrendeléseket már most elfogadunk.

A **Nagy Lexikon** több évi gondos és nagyobb-szabású előmunkálatok alapján létesült s több mint **180 szakszerkesztője és munkatársa a magyar tudományosság és közélet legkiválóbb képviselői** sorából kerül ki. — A **NAGY LEXIKON** rendkívül diszes kiállításban famentes (tehát soha meg nem sárguló) papírra nyomva körülbelül 13.000 kéthasábos oldalra terjedő szöveggel, több mint **2000 szövegillusztrációval**, mintegy **64 színnyomatu (chromo) képpel, 170 színezett térképpel s városi tervrajzokkal és 240 fametszeti képmelléklettel 16 kötetben** jelenik meg, még pddig **füzetes és kötetes kiadásban.**

A **füzetes kiadás 240 füzethől** fog állani s minden héten egy-egy 3—4 ivnyi füzet fog megjelenni 2—4 képmelléklettel.

**Ára füzetenként 30 kr. = 60 fillér.**

A kötetes kiadás 4 havonként 45—50 ivnyi szöveggel s megfelelő mennyiségű képmelléklettel jelenik meg.

Ára egy-egy kötetnek diszes félbörkötésben 6 frt. = 12 korona.

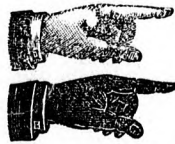
Hogy ezen páratlan mű megszerzését mindenkire nézve megkönnyítsük, elhatároztuk, hogy a kötetes kiadást **tetszés szerinti havi részletfizetésre is szállítjuk.**

**Kívánatra az első füzetet vagy kötetet bárkinek bérmentve küldjük meg.**

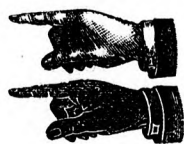
Kiváló tisztelettel **LITTECZY és REIZER** könyvkereskedése.

## Határozott olesó árban.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a város s vidék nagyérdemű uri közönségét, miszerint Szatmáron, **Deáktéren, a város háza épületében, egy új minta**



# butortermét



rendeztem be, mely fényes berendezésével, a modern legmagasabb ízlésnek megfelel, s feleslegessé teszi a fővárosi és külföldi czégektől való megrendeléseket.

**Arany, fekete matt, fényezett s tiszta diófaálványokból készült salonberendezések, fantasie s renesans darabok,** valamint legújabb divatu háló, ebédlő, s **uri szoba berendezések** mindig dus választékban raktáron vannak.

Ad eddig szállított butorokról beérkezett számos elismerő levelek üzletemben megtekinthetők; ugy az új, valamint régibb idő óta fennálló **Kazinczy-utca 2. szám** alatt levő raktáramat, az uri közönség nagybecsű pártfogásába ajánlva, maradok

kiváló tisztelettel

hazai butorcsarnok tulajdonossa

## Lindenfeld Mór.

U. i. ugy mint eddig, ezután is mindenféle

**értékpapirokat, részvények s regále kötvényeket**

a legmagasabb árban veszem.

**Hazai butorcsarnok!**

Szatmáron, nyomtatott a „Pázmány-sajtó”-ban.

Kazinczy-utca 2. szám.

Deák-tér, városháza.